

Posudek diplomové práce UK FHS

Obor: Řízení a supervize v sociálních a zdravotnických organizacích

Název práce: Systemický přístup v supervizi

autorka práce: Bc. Jana Pluhaříková Pomajzlová

rok ukončení studia: 2011

vedoucí práce: PhDr. Zuzana Havrdová, CSc.

zaměření studia: Supervize

Zvolené téma nebylo dosud v ČR publikačně zpracováno. Pro studium i praxi supervize je proto volba tématu diplomové práce velmi zajímavá. Autorka je pro zpracování uvedeného tématu vhodnou osobou, protože sama systemický přístup v supervizi praktikuje a zná se osobně s významnými protagonisty popsaného směru v ČR. To jí zjednálo jednak přístup k řadě materiálů dosud kolujících jen v samizdatu, jednak možnost vést výzkumné rozhovory s těmi, kdo mají se systemickým přístupem k supervizi největší zkušenosti. Nevýhody plynoucí z této pozice pro roli výzkumníka autorka v práci dobře reflektuje.

Systemický přístup je nejprve představen v teoretické části práce. Autorka začala osvětlením trendů ve vývoji psychotherapeutických modelů, kde na jedné straně vidí specializaci a vytváření stále nových modelů, na druhé straně různé formy integrace s ambicí zahrnout co nejvíce modelů a přístupů z meta-narrativní pozice. Dále se pokusila o vymezení postmoderního myšlení, z něž systemický přístup jako převládající konstruktivistický přístup vyrostl. Drží se přitom ovšem jen názorů autorů systemických, kteří mají tendenci ztotožňovat postmoderní a systemické. Vzápětí ukazuje, že sám pojem systemický zahrnuje řadu proudů, ne jen jasně vymežitelný model. Převládá ovšem tendence ke konstruktivismu, což autorka vysvětluje včetně důsledků, které to má pro chápání reality, jazyka, „problému“ a postojů pracovníka (terapeuta či supervizora). V další části pak autorka představila nejdůležitější „školy“ systemického přístupu a na ně navazující modely supervize.

Celá teoretická část práce je obsažně a citlivě zpracována, ačkoli jde o velmi obtížně uchopitelné téma, právě díky jisté fluiditě, jíž se systemický přístup vyznačuje. Je vidět, že autorka s textem dlouho a svědomitě pracovala, takže výsledkem je poměrně stručné, přehledné a současně obsažné shrnutí témat a principů supervizní práce v různých modelech. Práce s prameny je přesná, autorka se opírá o relevantní tuzemské i zahraniční zdroje. Práci by bylo možné s menšími doplňky (např. obecněji pojatou částí k postmodernímu myšlení) využít i jako součást učebního textu k systemické supervizi.

Empirická část práce odpovídá na výzkumnou otázku: „Jak supervizoři vnímají a praktikují systemický přístup“. Autorka postupovala v několika navazujících výzkumných krocích s využitím kvalitativní metodologie. Hlavní metodou byly polo strukturované rozhovory, do nichž začlenila i strukturovanější práci s konkrétněji popsány technikami systemického přístupu. Podařilo se jí tak dostat i ke konkrétním představám supervizorů o jejich práci, které zpracovala kvalitativně. Mezi informanty zahrnula cíleně jak ty, kdo pracují výhradně systemickými metodami, tak ty, kdo je kombinují s jinými nebo původně vyrostli v jiném přístupu- tak měla možnost získat i jisté porovnání přístupů z vlastní zkušenosti dotazovaných.

Podrobně se autorka zabývala riziky a jejich předcházení, i etikou výzkumu. Průběh výzkumné práce je do hloubky reflektován a popsán. V průběhu výzkumu autorka pracovala také s odbornými texty a doplňovala tak poznatky z rozhovorů. Díky průběžné analýze rozšiřovala v dalších rozhovorech okruhy kladených otázek, některé rozhovory doplňovala a vracela se k dotazovaným podruhé s nově se vynořivšími otázkami. Přepsané rozhovory kódovala a třídila. K interpretaci využila vytvořené kategorie i okruhy otázek, které si připravila k rozhovoru. Ačkoli dospěla k tomu, že je nemožné skutečně zachytit či popsat systemický přístup (z konstruktivistické pozice by šlo ostatně o protimluv), některé výpovědi supervizorů mohou být pro čtenáře velmi zajímavé- mimo jiné ukazují vnitřní identifikaci informantů s tím, co vlastně „neexistuje“. K tomu poukazuje i jistá tendence vnímat systemický přístup jako univerzální „suprateorii“ (str.144), která do sebe integruje vše, co jí předcházelo (i to, co přicházelo později-např. narrativní přístup). S takovou tendencí se setkáváme i u jiných velkých „narrativů“ (např. u hnutí organizačního rozvoje).

Celkově hodnotím předloženou práci jako velmi zdařilou, jak po stránce akademické, tak z hlediska možností jejího dalšího využití. Téma je zpracováno solidně a do hloubky, postup byl důkladně promyšlen a průběžně revidován, prezentované názory a interpretace jsou pečlivě doloženy. Autorka by měla uvážit publikování práce či jinou formu poskytnutí textu odborné veřejnosti. **Práci hodnotím jako výbornou.**

K obhajobě bych autorce ráda položila tuto otázku. Každý konstrukt vybírá určité aspekty zkušenosti a jiné v zájmu redukce mnohosti ignoruje. Můžeme hovořit také o jisté kognitivní figuře, která je zahrnuta do konstruktů, a pozadí, které zůstane „ve stínu“. Daly by se ve výpovědích vašich informantů-systemiků podle vaší zkušenosti objevit nějaké takové „stíny“, které do konstruktů „systemiky“ přece jen nejsou zahrnuty?

V Praze, dne 1.9.2011

Zuzana Havrdová